

ERDÉSZETI LAPOK

az Országos Erdészeti-Egyesület

K Ö Z L Ö N Y E.

Nyolczadik évfolyam.

VI. füzet.

Junius 1869.

A vadászati jog a tulajdonjognak elválaszthatatlan tartozéka.

Ezen vezérelv van kitűzve a ministerium által előterjesztett vadászati törvényjavaslat homlokára; s ha ezen elv a törvényjavaslatban teljesen keresztül vitetett volna, akkor észszerűség és szabadelvűség tekintetében, a tetőpontot elérte volna az. Ezen elv körülírva így hangzanék „A vad annak tulajdonául tekintendő, a kinek telkén van, s így azt neki egyedül van joga bármely úton és bármikor kézre keríteni, s tetzése szerint felhasználni.“ Ebből azután természetesen következnek, hogy senkinek a más jószágán, ennek engedelmével vadászni nem szabad, s a t. s nem volna egyébre szükség, mint a tulajdonjog védelmére vonatkozó már fennálló törvényeket a vadászati jogra, s a vadakra is kiterjeszteni; és a vadállományok gyarapítását vagy apasztását csak oly vadnemeknél korlátozni közzrendtartás szempontjából, melyeknek elszaporodása, vagy magapadása nem csak az illető birtoknak, hanem egész vidékeknek káros volna. A szorosan ezen elvek szerint alkotott törvény természetes, könnyen formulázható, világos, igazságos és azért általánosan szívesen fogadott, és könnyen érvényben tartható, mert megtartásának ellenőrzése könnyű volna; ezen kívül egyedül az által szabadúlhat meg a telek az utolsó középkori bilincstől, a vadászati servitustól. En-

nélfogva ha mivel nemzetek példájára a korrall haladni kívánunk, okvetlen el kell fogadnunk a tulajdonjog elvét a vadászatra nézve is.

Úgy látszik ezen igazságtól voltak áthatva mindazok, kik az életbe léptetendő vadászati törvényhez eddig hozzá szótoltak, mert a fenn forgó vezérelvet mindnyájan elfogadták; mindazonáltal rosszul értett nemzetgazdasági elvek, vagy a vadászat nemzetgazdasági fontosságának túlbecsülése, vadászszenvedély s t. eff. által félre vezetettve, ezen szép elvet csak bemutatták, de a kivitelben attól többé kevésbé mindanyian eltértek. Eltértek az eddigi törvényjavaslatok a tulajdonjog elvétől mindnyájan mert

200—300 holdnál kisebb birtokon a vadászatot a tulajdonosnak megtiltják, és az ily birtokokon a vadászati jogot bérbe adni parancsolják; és

a vadászatot mind saját, mind bérbe vett területen tilalmazások által korlátozzák.

A tulajdonjog elvétől való ezen eltérés a törvényhozás jogköréből azonnal ki lesz zárva mihelyt elfogadtatik: hogy a vadászati jog a tulajdonjognak elválaszthatlan tartozéka; már pedig a kor igényei szerint ennek el kell fogadtatnia.

Az államhatalomnak hivatásához tartozik egyfelől az egyes jogában védeni, másfelől pedig annak oly működését, mely mások károsodását vonhatná akár közvetlen, akár közvetve maga után, megakadályoztatni; de valakit tulajdonának mikénti használatában, ott, hol közrendtartási kérdések nem forognak fenn, korlátozni, az állam hatalom hivatásának korszerűen elfogott keretébe nem illik be. Már pedig ha ki van mondva az, hogy a vadászati jog a tulajdonjognak elválaszthatlan tartozéka, akkor jogilag nem szabad többé különbséget tenni 200 holdon alóli, és 200 holdnál nagyobb birtok között. Jogilag véve egy

parasztnak époly joga van az ő 10 holdas telkén legelő nyúlhoz, mint a földes úrnak 20000 holdnyi erdőségében legelő szarvashoz. Ha a jószág kisebb, kevesebb a vad rajta, ha nagyobb, akkor aránylag több; kedvezőbb fekvésű helyen több, mint kedvezőtlenül; de mind ez az illető telek sajátságaihoz tartozik, attól el nem választható. Az igaz, hogy kis birtokon önálló vadállományt nevelni nem lehet, s ha ezen kis birtokok saját telkeiken tilalom nélkül vadásznának, egymás vadászatát tennék tönkre. Ebből csak az következhetik, hogy vagy jószántokból egyesülnek, vagy lemondanak arról, hogy a vadászatból jövedelmet huzzanak; de az nem következik, hogy a törvény nekik megparancsolja az egyesülést és a vadászati jog bérbe adását. A törvénynek csak el kell háritni az egyesülhetés akadályait, de azt elrendelnie nem jogos. A törvényhozás kimondhatja azt, hogy a közbirtokosok többsége kívánatára a 200—300 holdnál kisebb vadászterületek egy egészszé egyesíthetnek és bérbe adathatnak, de kényszerítésnek helye nincs.

Hasonlóan a törvényhozás hatáskörén kívül esik a vad tilalmazása is, akár saját, akár bérbe vett vadászterületen, ha közrendtartási kérdések nem forognak fenn. Ha a vadászati jog a tulajdonjog elválaszthatlan tartozéka, akkor mindenki saját belátása szerint nevelheti vagy fogyaszthatja saját vadállományát. Megszabni azt, hogy ki miképen, mely időben, s mily vadra vadászhat, csaknem annyi volna, mint megparancsolni törvény által a földmivesnek, hogy melyik földjébe mikor mit vessen. E tekintetben az államhatalom csak közrendtartási szempontból rendelkezhetik: megtilthatja azon vadak irtását, melyek kártékony állatokat pusztítanak, vagy jutalmakat tűzhet ki a kártékony állatok irtása végett. Történtek ily rendelkezések emlékezet előtti időkben is, de mindig a földművelés és marha tenyésztés érdekében. És történtek azok azon korban, midőn az ily kifejezések „nemzetgazdasági közérdek,”

„nemzetgazdasági szempontok“ sat. nem voltak ugyan divatban, de a törvényhozók elég bőlesek voltak belátni azon igazságot, hogy a vadászatnak csak nagyon alárendelt bece van a népvagyon szaporítására, s a vadászatot kell a földművelés érdekeihez alkalmazni, nem pedig megfordítva.

Hogy az eddig világot látott vadászati törvényjavaslatok a tulajdonjog elvétől annyira eltértek, annak fő oka a vadászat nemzetgazdasági fontosságának túlbecsülése, és a nemzetgazdasági elvek téves felfogása. Ezen javaslatok azon törekvése, hogy a vadászatban a nemzetjövedelemnek új forrása nyitassék meg, a nemzetnek vadbani szükséglete kielégíttessék, sőt ezen termelési ág terményei külkereskedési cikket is képezzenek, igen helyeselhető; de az eszközök, melyek ennek elérhetését czélozzák: a kényszerbérlet és a vadtilalmazás, ellenkeznek a nemzetgazdaságtan azon elveivel, hogy

a földbirtok mindazon bilincsektől megszabadíttassék, melyek annak szabad használatát akadályozzák; hogy

a törvényhozás által egyik termelési ág se részesíttessék kedvezményekben a másik rovására; és végre hogy

az államhatalom a termelőket működésükben — termékeik minőségét, mennyiségét, az eléállítási módokat, s általában tulajdonuk mikénti használatát megszabó rendeletek által — ne korlátozza.

Hogy a földbirtokon lévő minden kényszer tehát a kényszerbérlet is káros, és a birtok értékét csökkenti az világos. Miért akarjuk tehát a 200 holdasnál kisebb mezei birtokokra, melyeknek száma felette nagy (anyival is inkább, mivel a commassatio még aránylag kevés helyütt vitetett keresztül), — miért akarjunk ezen birtokokra a kényszerbérlet gyűlölt bilincset verni

azon korban, midőn általános a meggyőződés az ily bilinesek nemzetgazdaságilag káros hatásáról.

A kérdéses törvényjavaslatokban a mezőgazdaság némileg a vadászatnak alá van rendelve, mert a 200—300 holdasnál kisebb tagnak birtokosa, akarva vagy nem akarva, kénytelen hogy össze dugott kézzel nézze azon kártevéseket melyek az idegen bérlő részéről annak emberei- kutyái- és vadai által elkövetetnek, azokat akadályozni jogában nem lévén. Az igaz, hogy a törvényjavaslatok kegyesen megengedik, hogy a birtokos panaszt emeljen, s ha sikerül bebizonyítania, hogy a kár csakugyan a vadászat- vagy a vad által okoztatott, akkor a kártérítés megítéltetik. De ki fizeti meg bosszuságát, s ki kezeskedik arról, hogy a kártevőre bizonyíthatja a kárt. Mi jogon kényszeríthet a törvény szabad polgárt arra, hogy a kártevő ellen extra dominium pereljen, hogy a kártevést meg ne akadályozhassa, hogy a kártevő állatot el ne foghassa vagy kézre ne keríthesse. Ha szabad az erdőn meglőni az idegen kecskét, ha azt a csősz behajtani nem tudja, miért ne szabadjon meglőni azt a nyulat, mely a csemetét megrágja. Mi jogon kényszerítheti a törvény a birtokost arra, hogy felvigyázati személyzetét megkettőztesse, vagy háromszorozza, azon czélból, hogy azok a vadászat és vadak által okozott kártételeket folytonosan lessék, és figyelemmel kísérjék.

A kényszerbérlet által ezek szerént felette nagy méltánytalanság volna a mezeigazdaságon elkövetve. Most, midőn minden nemzet arra törekszik, hogy az őstermelés mennél belterjesben üzessék; — a mezőgazdaságot a legkülterjesebb termelési ágnek t. i. a vadászat érdekeinek alá rendelni, nem volna egyéb nemzetgazdasági barbarismusnál. A vadászatnak, mint nemzeti jövedelemforrásnak fontossága oly nagy soha sem lesz, hogy ily intézkedések indokolva legyenek általa.

Hasonlóan nem indokolható a vadtilalmazás, ha azt közrendtartási tekintetek nem paranesolják. A vadtilalmazásnak

ezélja, kétségkívül a vadállománynak szaporítása az országban, hogy a vadászat okszerűen üzetvén, jelentőségében, mint termelési ág, nyerjen.

Igaz, hogy a vadállomány az ország legnagyobb részében meg van apadva, de ennek oka az, hogy Magyarországon eddig a jobbágyon kívül nem csak a honoratior hanem minden ember vadászott, Erdélyben pedig hogy forradalom után a ki vadászatra fegyverengedélyt vett, mindenütt vadászhatott, s az óta is, mióta a nagybirtokokon a vadászat részben vagy egészen tilalmazva van, a közigazgatás közegei a bepanaszlott esetek megbüntetésében erélytelenül járnak el. Ha a vadászati jog nem tekintetik a birtoktól elválaszthatlannak, hanem mindenki bárhol vadászhat, ha fegyverengedélyt vesz, akkor a vad tilalmazása a vadászati tudomány elvei szerént, a maga helyén van; de ha elismertetik, hogy a vadászati jog a tulajdonjogtól elválaszthatlan, akkor szükségtelen; mert minden földes úr, ki a vadászatot birtokán fenntartani akarja, fog arról gondoskodni, hogy az okszerűen üzessék, s csak azt fogja követelni az államhatalomtól, hogy jogában megvédje. Saját birtokán maga a földesúr fogja meghatározni a vadászat szabályait, s azon vadat fogja nagyobb számmal tenyészteni, melyből több jövedelmet reményl vagy melyet inkább kedvel; s ha ezen szabályokat vadászai meg nem tartják, ő fog rájuk ítéletet hozni; ő fog felettük örködni, nem szükséges az államhatalom gyámkodása. Soha egy földesúr sem fog panaszkodni a felett, hogy a törvény nem határozza meg, hogy mikor kell lőni egyik vagy másik vadat; hanem ha úgy fognak működni a közigazgatási közegek a vadászati jog védelmében, mint most az erdőlopások megakadályoztatásában és büntetésében, akkor igenis lesz oka a földesúrnak panaszolni a felett, hogy az államhatalom őt jogaiban nem védi.

Ha tehát a vadászati jog a föld tulajdonosa számára a törvény által biztosítva lesz, akkor nem kell félni attól, hogy az

okszerű földtulajdonos a vadászatot okszerűen ne kezelné, s így attól sem lehet tartani, hogy a vadállomány az országban kelleténél lejjebb fogna szállani. A hol kevesebb a vad, és nő a vad-szükséglet, ott nő a kelet, nő a vadnak ára, s így nagyobb lévén a vadászatból remélhető nyereség, a vadállomány jobban fog ápolgatni, és gyarapíttatni. Igaz, hogy a vad okszerű ápolása csak illő nagyságu vadászterületen lehetséges; de hazánkban a nagybirtok, különösen az erdős vidékeken még oly nagy számmal van, hogy ha csak ilyeneken kezeltenék is okszerűen a vadászat mégis bőven fedezve lenne az országnak vadászati terményekben való szükséglete, sőt külkereskedésre alkalmas vadászati termények is illő mennyiségben nyerethetnének. A községi kisebb gazdák apró birtokrészein üzendő vadászat, mint kereseti ág, fontossággal nem bír: mindazonáltal, ha ezen kis birtokosok meggyőződnek a vadászat jövedelmezőségéről, s nem akarják ezen jövedelmi ágat parlagon hevertetni, semmi sem akadályozza, hogy egyesüljenek, s akár együtt, ők maguk üzzék a vadászatot, akár illő kikötések mellett bérbé adják azt.

Ezekből kitűnik, hogy nemzetgazdasági szempontból sem a kényszerbérlet, sem a vadtilalmazás nem indokolható, sőt káros; ellenben a tulajdonjognak kiterjesztése a vadászatra, e tekintetben is a leghelyesebb és tökéletesen elegendő eszköz a kívánt nemzetgazdasági cél elérésére.

Vége a vadtilalmazásból folyó törvényezikkek kivihetetlenek, s azok megtartása ellenőrizhetetlen, s így demoralizáló hatású lenne. Ki fog örködni a felett, hogy a nagy birtokosnak 10—100 ezer holdnyi erdőségében, a megszabott időben lövik-e az illető vadat. Azt hiszem nem fizetné kimagát e célra rendőröket állítani fel az erdőben. Az igaz, hogy a nagy birtokos örködni fog hivatalnokai ebbeli magatartása felett, de éppen azért szükségtelen e tekintetben törvény által intézkedni. Egyedül bérlők korlátozására lenne tehát ezen törvény felállít-

va? Ez teljesen sükségtelen, miután minden bérbe adó magános, község, vagy egylet kikötheti a bérbeadási szerződményben a vad állomány ápolását czélzó feltételeit s azok pontos megtartását ellenőrizheti. A törvényhatóságoknak e tekintetben nincs más teendőjük, mint a törvényesen kiállított szerződmény szerént itélai azon esetekben, midőn annak megsértése miatt előttük panasz emeltetik.

Ha figyelemmel tartjuk azon országok vadászati viszonyait, melyekben ilyen, törvény által kiszabott vadtilalmazás áll fenn, meggyőződhetünk a felől, hogy ott a dugáruskodás nagy mértékben foly, és az igazgatás közegei nem képesek azt megátolni. Miért raknánk úgy is túlterhelt közigazgatásunkra új terhet, melynél a fáradság nincs arányban az elérhető országos haszonnal? Ha a közigazgatási közegek, mint számos példa mutatja, nem elégségesek arra, hogy a sokkal fontosb nemzeti vagyont, az erdőségeket a pusztulástól megvédelmezzék, nevetéséges, hogy egy új vétket teremtsük országunkban, a vaddali dugárusságot, s ennek ellenőrzését s megakadályozását is azon közegek nyakába sujtsuk. Könnyelműség volna, hogy akkor, midőn a bepanaszolt erdőrontási eseteknek némely vidéken 5 százaléka sem intéztetik el maga idejében, oly jogi viszonyokat teremtsünk, melyek a kihágások előre látható nagy száma miatt a közigazgatási közegek teendőit az elérhető nemzeti előnnyel szemben oly aránytalanul szaporitják.

Ha minden oly törvény, melyet eléggé ellenőrizni nem lehet, s a mellett még jogossága is kétségbe vonható, demoralizáló hatása: akkor ez a saját birtokon való vadtilalmazási törvényről is áll,

A mondottak által, úgy vélem, meggyőződött az elfogulatlan olvasó arról, hogy a vadászati jogot a tulajdonjog elválhatlan tartozékául kell tekinteni minden módosító feltétel nélkül; s hogy a

kényszerbérletnek és vadtilalmazásnak törvény által való elrendelése jogtatan, czélszerűtlen és kivihetetlen.

FEKETE LAJOS.

Kirándulás Erdélybe.

Irta Illés Nándor.

A selmeczi akademia évente rendez tanyitványai számára nagyobb kirándulásokat*) az erdőségekbe, az elméletből ki a gyakorlat mezejére. Célja e kirándulásoknak főleg az: hogy az elmélet nyújtotta szabályokat a gyakorlatban alkalmazva láthassák, és hogy szabályszerűleg kezelt erdők szemlélete által megvalósítva tünjék eléjük, ha csak némileg is azon eszménykép, melyet a tanárok a tanszékről hirdetnek. E mellett belátást nyernek egyszersmind az erdészeti nagyszerű háztartásába; az ige testé lesz; életet nyer az elmélet, s a kép, mely előttük feltárult, mint távol kedves hon képe fog előttük lebegni rögzös pályájukon s ilyen alkotni leend fő igyekezetök.

Fájdalom Erdély erdőgazdasága ezen kívánalmaknak ma még semmi tekintetben sem képes megfelelni: a kirándulás által tehát a cél el évre nem volt; a kik tanultak valamit, azok mi voltunk a kirándulás vezetői, a tanitványok nagyrészt csak azt látták: milyennek nem kell lenni az erdőnek.

Az utazás részletes leírásába nem bocsátkozom, hanem igyekezni fogok vázolni a benyomásokat melyeket ez utazás reám tett, s az eszméket, melyeket bennem ébresztett.

*) Nem tartom helyesnek azt, hogy e kirándulások a tanév folytatában tartatnak; mert ha meggondoljuk hogy egy tantárgy előadására rendszeren egy félév van kitéve naponta 1 órával, 17 napi vesztesség az előadásokra nézve igen érezhető, annál inkább, miután a félév 5 havából a pünkösd és husvét ünnepek majdnem 1 hónapot, a vizsgák szintén 1 hónapot vonnak le. Véleményem szerint e kirándulásokat a szünidőkre kellene áttenni, mert hisz azok valódi férfiak az igaz erdésznek, ha erdőbe juthat. Illés.